

**УХВАЛА
ВЕЛИКОЇ ПАЛАТИ
КОНСТИТУЦІЙНОГО СУДУ УКРАЇНИ**

про відмову у відкритті конституційного провадження у справі за конституційним поданням 51 народного депутата України щодо відповідності Конституції України (конституційності) окремих приписів Закону України „Про дерадянізацію законодавства України“

Київ
7 жовтня 2025 року
№ 99-у/2025

Справа № 1-1/2025(34/25)

Велика палата Конституційного Суду України у складі суддів:

Петришина Олександра Віталійовича – головуєчого,
Барабаша Юрія Григоровича,
Водяннікова Олександра Юрійовича,
Городовенка Віктора Валентиновича,
Грищук Оксани Вікторівни,
Кичуна Віктора Івановича,
Лемака Василя Васильовича – доповідача,
Олійник Алли Сергіївни,
Первомайського Олега Олексійовича,
Різника Сергія Васильовича,
Совгирі Ольги Володимирівни,
Філюка Петра Тодосьовича,
Юровської Галини Валентинівни,

розглянула на засіданні питання про відкриття конституційного провадження у справі за конституційним поданням 51 народного депутата України щодо відповідності Конституції України (конституційності) окремих приписів Закону України „Про дерадянізацію законодавства України“ від 21 квітня 2022 року № 2215–ІХ (Голос України, 2022 р., 6 травня).

Заслухавши суддю-доповідача Лемака В.В., Велика палата Конституційного Суду України

установила:

1. До Конституційного Суду України звернувся 51 народний депутат України з клопотанням розглянути питання щодо відповідності Конституції України (конституційності) окремих приписів Закону України „Про децентралізацію законодавства України“ від 21 квітня 2022 року № 2215–ІХ (далі – Закон № 2215), що не застосовуються на території України відповідно до пункту 1 розділу XV „Перехідні положення“ Конституції України, а саме:

– «Закон СРСР від 13 грудня 1968 року № 3401–VII „Об утверждении Основ земельного законодательства Союза ССР и союзных республик“ (із наступними змінами)» (пункт 263 Додатка № 1 до Закону № 2215);

– „Основы земельного законодательства Союза ССР и союзных республик від 13 грудня 1968 року № 3401–VII (із наступними змінами)“ (пункт 264 Додатка № 1 до Закону № 2215);

– „Основы законодательства СССР и союзных республик о земле“ від 28 лютого 1990 року № 1251–I (із наступними змінами)“ (пункт 566 Додатка № 1 до Закону № 2215);

– «Постанова Верховної Ради СРСР „О введении в действие Основ законодательства Союза СССР и союзных республик о земле“» від 28 лютого 1990 року № 1252–I (пункт 567 Додатка № 1 до Закону № 2215);

– «Закон Української РСР „Про затвердження Земельного кодексу Української РСР“» від 8 липня 1970 року № 2874–VII (пункт 47 Додатка № 2 до Закону № 2215);

– «Указ Президії Верховної Ради Української РСР „Про порядок введення в дію Земельного кодексу Української РСР“ від 25 грудня 1970 року № 3338–VII (із наступними змінами)» (пункт 50 Додатка № 2 до Закону № 2215);

– «Постанова Верховної Ради Української РСР „Про порядок введення в дію Земельного кодексу Української РСР“ від 18 грудня 1990 року № 562–XII (із наступними змінами)» (пункт 210 Додатка № 2 до Закону № 2215).

Народні депутати України зазначають, що Закон № 2215, який містить перелік актів органів державної влади і органів державного управління Союзу РСР та Української РСР (Української СРР) (додатки №№ 1, 2 до Закону № 2215), зокрема, окремі його акти, що не застосовуються на території України відповідно до пункту 1 розділу XV „Перехідні положення“ Конституції України, „не відповідають Конституції України, в частині заборони застосування на території України вказаних нормативно-правових актів“, а саме статтям 13, 14, 22, 41, 55 Конституції України.

Автори клопотання твердять, що окремими актами органів державної влади і органів державного управління Союзу РСР та Української РСР (Української СРР), визначеними у додатках №№ 1, 2, „фактично започатковано основи теперішнього земельного законодавства“, на їх підставі „здійснено визначені в них процедури та отримано у користування земельні ділянки різного призначення“, а отже, визнання цих актів такими, що не застосовуються на території України, ставить під сумнів легітимність процедур на отримання в користування земельних ділянок та правоустановчих документів.

2. Велика палата Конституційного Суду України, розглядаючи питання щодо відкриття конституційного провадження у справі у зв'язку з постановленням Другою колегією суддів Другого сенату Конституційного Суду України Ухвали від 4 вересня 2019 року про відмову у відкритті конституційного провадження у цій справі на підставі пункту 3 статті 62 Закону України „Про Конституційний Суд України“, виходить із такого.

2.1. Відповідно до частини третьої статті 51 Закону України „Про Конституційний Суд України“ у конституційному поданні щодо конституційності акта (його окремих приписів) зазначають акт (його конкретні приписи), який треба перевірити на відповідність Конституції України, та конкретні приписи Конституції України, на відповідність яким слід перевірити акт (його окремі приписи), а також обґрунтування тверджень щодо неконституційності акта (його окремих приписів).

2.2. Автори клопотання, обґрунтовуючи неконституційність оспорюваних приписів Закону № 2215, що ними встановлено незастосування на території України актів органів державної влади і органів державного управління Союзу РСР та Української РСР (Української СРР), які визначали, зокрема, коло суб'єктів набуття права безстрокового та тимчасового користування земельними ділянками, порядок набуття вказаних речових прав, перелік правоустановчих документів тощо, висловлюють припущення, що „у випадку оспорювання чи невизнання таких прав, відстояти їх легітимність буде важко, оскільки джерело права їх виникнення не застосовується на території України“.

Однак такі твердження, наведені у конституційному поданні, не підкріплені аргументами про те, що незастосування на території України актів органів державної влади і органів державного управління Союзу РСР та Української РСР (Української СРР) причиново-наслідково призводить до порушення Конституції України та, зокрема, до втручання в конституційне право власності, гарантоване статтею 41 Основного Закону України. Це свідчить про недотримання суб'єктом права на конституційне подання вимоги щодо обґрунтування тверджень неконституційності акта (його окремих приписів) (частина третя статті 51 Закону України „Про Конституційний Суд України“).

2.3. У конституційному поданні автори клопотання також наводять приписи Закону України „Про державну реєстрацію речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень“, відповідно до яких: державній реєстрації підлягають, зокрема, право власності та речові права на нерухоме майно, похідні від права власності (пункти 1, 2 частини першої статті 4); речові права на нерухоме майно та їх обтяження, що виникли до 1 січня 2013 року, визнаються дійсними за наявності однієї з таких умов: 1) реєстрація таких прав була проведена відповідно до законодавства, що діяло на момент їх виникнення; 2) на момент виникнення таких прав діяло законодавство, що не передбачало їх обов'язкової реєстрації (частина третя статті 3).

Аналізуючи таке правове регулювання, народні депутати України доходять висновку, що „якщо права на земельні ділянки були отримані на підставі законодавства, що не застосовується на території України, і є досі не переоформленими згідно із законодавством України, дійсність таких прав викликає сумнів“.

Велика палата Конституційного Суду України висновує, що наведені твердження є лише припущенням щодо перешкод у реалізації прав землекористувачів у зв'язку з актами права, які згідно з оспорюваними приписами Закону № 2215 не підлягають застосуванню на території України з огляду на окремі приписи чинних нормативно-правових актів у сфері державної реєстрації речових прав на нерухоме майно.

Велика палата Конституційного Суду України констатує, що припущення не можна вважати аргументами на підтвердження неконституційності правових актів чи їх окремих приписів, про що неодноразово зазначав Конституційний Суд України у своїх актах (ухвали Конституційного Суду України від 30 червня 2011 року № 21-у/2011, від 2 вересня 2015 року № 34-у/2015; Ухвала Великої палати Конституційного Суду України від 1 жовтня 2024 року № 6-уп/2024).

3. Велика палата Конституційного Суду України, надаючи оцінку обґрунтованості конституційного подання, звертає увагу, що Конституційний Суд України у Рішенні від 22 вересня 2005 року № 5-рп/2005 висловив юридичну позицію щодо прав землекористувачів, набутих відповідно до чинного на той час законодавства, і зазначив таке:

„Згідно з частиною третьою статті 41 Конституції України громадяни для задоволення своїх потреб можуть користуватися об'єктами права державної та комунальної власності відповідно до закону. Ця конституційна гарантія не може тлумачитися як така, що заперечує державний захист інших визнаних майнових прав громадян (крім права власності) або обмежує можливості такого захисту прав землекористувачів, набутих свого часу відповідно до чинного на той час законодавства.

Таким чином, стосовно права постійного користування земельними ділянками діє механізм захисту, гарантований статтями 13, 14, 41, 55 Конституції України.

Орган законодавчої влади має право встановлювати для громадян та юридичних осіб, у яких є в постійному користуванні земельні ділянки, але які за Земельним кодексом України не можуть мати їх на такому праві, строк, протягом якого ці особи зобов'язані переоформити у встановленому порядку право власності або право оренди на земельні ділянки. Але при цьому орган законодавчої влади повинен дотримуватися приписів Основного Закону України“ (абзаци перший, другий, третій підпункту 5.2 пункту 5 мотивувальної частини).

Отже, з огляду на відсутність обґрунтування тверджень щодо неконституційності окремих приписів Закону № 2215 в частині незастосування на території України відповідно до пункту 1 розділу XV „Перехідні положення“ Конституції України Велика палата Конституційного Суду України вважає, що є підстави для відмови у відкритті конституційного провадження у цій справі згідно з пунктом 3 статті 62 Закону України „Про Конституційний Суд України“ – невідповідність конституційного подання вимогам, передбаченим цим законом.

Ураховуючи викладене та керуючись статтями 147, 150, 153 Конституції України, на підставі статей 7, 32, 35, 51, 52, 62, 65, 66, 86 Закону України „Про Конституційний Суд України“ та відповідно до § 45, § 52 Регламенту Конституційного Суду України Велика палата Конституційного Суду України

п о с т а н о в и л а:

1. Відмовити у відкритті конституційного провадження у справі за конституційним поданням 51 народного депутата України щодо відповідності Конституції України (конституційності) окремих приписів Закону України „Про

дераднізацію законодавства України“ від 21 квітня 2022 року № 2215–IX на підставі пункту 3 статті 62 Закону України „Про Конституційний Суд України“ – невідповідність конституційного подання вимогам, передбаченим цим законом.

2. Ухвала Великої палати Конституційного Суду України є остаточною.

**ВЕЛИКА ПАЛАТА
КОНСТИТУЦІЙНОГО СУДУ УКРАЇНИ**